

umeli železo izdelovati. Egipčani so bili baje prvi, ki so rabili kovine, ter jih izdelovali. Egipčanom se pripisujejo tudi druge iznajdbe na pr.: časoslovje, koledar, zemljemerstvo in staviteljstvo. Reka Nil oplodi Egipet, preden so se ljudje mogli po deželi razprostrati, mogli so reko vravnati in po deželi napeljati, paziti so mogli na čas, kedaj da reka nastopa in to jih je napeljalo v znajdbe, kakor smo jih zgorej naštevali. — Omika se je selila od izhoda na zahod. Kar so namreč stari Feničarji, Egipčani ali na novo iznajdli ali od še starejših omikanih ljudi na pr. iz Indije prejeli, to so sprejeli Gerki, ki so vse v svojem duhu vravnali in po svoje spremenili. Od Gerka so se učili Rimljani, od teh pa drugi narodi na zapadu. Iz Evrope se seli omika v Ameriko in Avstralijo. Navadno pravimo omika se seli od vzhoda na zahod. V resnici se pa omika derži le kerščanskih narodov, gerško-rimska omika je ostala, ker se je gerško-rimski svet pokristijanal, in germanski narod, ki je sedaj nositelj kulture, je postal to le zaradi tega, ker so divja a krepka ljudstva sprejela kerščansko vero. Ko bi zapad ne bil sprejel kerščanske vere, bi bil Rim berzkone tako v razvalinah, kakor so mesta nekdanj sloveča: Ninive, Babilon, Tir, Sidon i. dr. Kaka goropadna brezumnost, ali če hočete bridka ironija je tedaj, ako se imenuje boj zóper rimsko-katoliško cerkev boj za kulturo „Kulturkampf!“ Ali se more huje resnici v lice biti?!

(Dalje prih.)

Nektere misli o kazalnem nauku.

Vse podučevanje v ljudski šoli naj je nagledno ali kazalno; učenci naj se pri vsaki priliki napeljujejo in vadijo, da znajo svoje telesne in dušni moči prav rabiti, spomin poterjevati, čute ostriti ter voljo žlahniti in se v dobrem vterjevati. Vendar se pa to ne doseže tako lahko, kakor se znabiti komu dozdeva. To nalogo more uspešno rešiti le oni učitelj, kateri ume različne učne predmete doveršilno obdelovati. To je mogoče le tam, kjer so značaj, čuti in dušne zmožnosti učencev v resnici tudi take, da morejo vse predočbe in pojme čisto, določno in stanovitno iz splošnosti v posebnost razviti in vrediti. Da pa se more tudi manj brihten človek obdelovati tako doveršilno in pópolno, zato pa je potreba mojsterstva, kjer pa je ono, tam je tudi popolnost in doveršenost. In ravno oni učitelj, kateri je najzvesteji v svojem poklicu, bode obračal besede na se: „Ne da bi jaz že vse zapopadel, ali da bi hotel biti popolnoma; to pridobiti in tak biti, si le prizadevam.“ Kar zadeva zmožnosti učencev, previdni učitelj ne pozabi, da je slehernemu dana razna mera. Dobé so otroci sè slabim in dobrim zdravjem in pomanjkljivimi čuti. Kako odvisen je vendar kazalni nauk od takih okoliščin!

Pa so tudi otroci z malimi in velikimi prednostmi. Pri nekterih pa je zopet izvirna zmožnost duha tako slaba, da je treba najobilnišega truda, da tudi tako pomanjkljive glave svojo slabo moč vporablajo. V takih primerljivejših pa je učiteljeva spretnost tem popolniša, čim bolj je poduk kazalen.

Prezreti vendar ne smemo, da je kazalno podučevanje in jasnost poduka dvoje različnih pojmov. Da je poduk res vidljiv ali kazalen, potrebno je pred vsem, da je učitelj sè snovijo prav temeljito seznanjen. Vsa učna snov mora biti učitelju v svoji ukupnosti, kakor tudi po svojih posebnih delih, v splošnih načertih, kakor tudi v posameznih delih jasna, da jo zamore povoljno razložiti in zložiti, deliti in vezati. Naravni red predstav mora do dobrega umeti in sploh vso učno snov v svoji oblasti imeti. Pa tudi učenci naj se navadijo, da so gospodarji o obdelovani snovi. Stvar naj se jim ne zdi več potem, kakor kaka ptuja reč, ktero le toliko poznajo, kolikor so od nje slišali; ne le v stvar, temveč v jedro naj gredo po vseh posameznih delih, ter naj si jo po vseh pojmovih prisvojé tako, da, ako se predstavlja en del celote, jim precej stvar v celoti stopi pred njih notranje oko. Ako se jim pa stvar v svoji celoti predstavlja, takrat pa tudi nobenega dela ne prezirajo ali izpuščajo. Izvir in določba, uzrok in način ne sme biti nikomur neznan, tudi obliko naj sleherni pozna. Da je toraj podučevanje res vidljivo za učence, potrebno je, da oni učni predmet ne le po posameznih zunanjih delih in predočbah razumô, ampak da si tudi znotranje verstenje predočeb druge k drugi v vseh pojmovih prisvoje.

Da je poduk v jeziku za učence res vidljiv, začenja se naravno s kazalnim podukom. Mnenja o tem so različna, kakor se že kažejo dobri ali slabi uspehi. Slab uspeh je pa le tam, kjer se greší gledé podučevanja. Ako se namreč podučevanje opira le na suhoparno naštevanje posameznih delov, njih lastnosti i. t. d., ne moremo je smatrati za nazorno. Pravi poduk stvari ne razterga, ter je ne ogleduje po njenih razterganih delih, ampak posamezne dele si ogleduje na celoti. Živo podobo naj si otroci v svojo dušo utisnejo, in živa podoba naj bode beseda. Mertve podobe so enake merliču; one niso drugega, nego nepotrebna teža, ktera duha učencev tare in mori.

Nauk v branji je kazalen, ako se učenci privadijo, da v berilni vaji po razviti poti pazljivo sledé, glavno misel razumô, ter si jo po jeziku in jedru prisvojé. Sleherni učitelj, kateri si je v resnici prizadeval, da bi pri tem predmetu to dosegal, vé iz lastne skušnje, kako težavno je to za učitelja, posebno pri sedaj obstoječi sestavi naših beril. — Da bi se skoraj tudi v tej zadevi od merodajavne strani kaj storilo. — Mimo gledé naj opomnim, da smo pri deželni konferenci izvolili odbor, kteremu je bilo mnogo za šolstvo važnih stvari izročeni, a do danes še

nisem čul, da bi imel imenovani odbor le eno sejo! (So pač imeli, a tega ne razglašajo. Vr.)

Da spisovanje tudi zahtevom kazalnosti zadostuje, se učenci ne smejo siliti, da bi že govorili v stavkih, o katerih še pojma nimajo, tudi se ne smejo izbrati obravnave in načina govorjenja, kateri bi bil zunaj njihovega jezikovega in pojmovega razvoja. Učitelj naj si zato prizadeva, da učencem nikdar pravih besed ne manjka, bodisi za posamezne misli in predočbe, kakor tudi, da na pravi red v predstavah in popisih pazijo, toraj, da glavno misel v delu logično zvežejo, a postranske misli v pravem razvoju glavno misel spremljajo. — A tudi pri govorjenju naj se pazi na to, da se zakonom kazalnega nauka, kolikor mogoče, ustreza. Za to naj se nikar le vedno suhoparno ne narekuje in potem bere in zopet bere. Izpraševati, razlagati, ter glavno misel obravnavanega gradiva porabljeni ter se te terdno držati, to oživlja nauk. Kdor eno samo misel nepriстойno spremeni, ali jo odterga od celine, ter jo za se brez skladnosti ali zveze s celoto obdeluje, ta je na krivem potu, trud njegov bode brezvspešen. Tudi pri številjenji naj se vse le z mislijo dela in zveršuje. Ako je tukaj učenik zadovoljen s tem, da učenci ročno naloge rešujejo, potem se ozira bolj na postransko, kakor na jedro vsega poučevanja tedaj bolj na materialno, kakor na formalno izobraženje.

Da ne omenimo drugih predmetov vprašamo le: Kdo zamore tako poučevati? Edino le izborni in zvesti učitelj. Ako je učitelj za svoj poklic dovolj izobražen in se še vedno sam izobražuje, da zamore posamezne predmete o pravem duhu obravnavati, potem je izversten. — Zvest pa je učitelj, kateri se vestno pripravlja za vsako uro, ter nikdar nepripravljen v šolo ne pride. — O naši sposobnosti in nesposobnosti se nočemo prepirati, a o naši zvestobi v izvoljenem poklicu na tihem premišljevati, bi bilo marsikteremu koristno. V svesti si pa potem bodimo, da bode naše poučevanje zakonom kazalnega nauka bolj ustrezalo, in obilniši sad bode, pa bogato odškodovanje našemu trudu in prizadevanju.

G.

Dopisi in novice.

— *Občni zbor „Glasbene matice“ je bil 11. aprila 1877.* Predsednik Franjo Ravnikar pravi, da »Gl. mat.« vkljub zaprekam in mali podpori vendar lepo število narodnih skladb spravlja med svet. Razdelile so se razne kompozicije za cerkev, šolo in pevska društva. Sklepaje svoj govor pomenljivo reče, naj se glasi narodna pesem, ker ne smemo slobodno govoriti in pisati. — Tajnik g. Valenta poroča o delovanju društva pr. l. in pravi, da je vsak ud dobil sledeče muzikalije: »Zdihljeji k Mariji Devici«, vgl. P. A. Hribar; »Oče, pojdite domu«, možki zbor s samospevom za bariton, vgl. P. A. Hribar; »Glasbena Matica« III. zvezek, kantata v spomin Antonu Janežiču, vgl. Ant. Stöckl; »Glasbena Matica« IV. zvezek, 11 možkih zborov in čve-